

คำแนะนำในการป้องกันและควบคุมโรคคอตีบสำหรับกำลังพล และครอบครัว ในพื้นที่ จังหวัดราชบุรี

สาเหตุ

โรคคอตีบ หรือ ดิฟเทอรี เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Corynebacterium diphtheriae* เป็นสายพันธุ์ทำให้เกิดพิษ (exotoxin) มีอาการติดเชื้อเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจ ซึ่งทำให้เกิดการอักเสบ มีแผ่นเยื่อเกิดขึ้นในลำคอ ในรายที่รุนแรงจะมีการตีบตันของทางเดินหายใจ เชื้อจะทำให้มีอันตรายต่อกล้ามเนื้อหัวใจ และเส้นประสาทส่วนปลายซึ่งถ้าเป็นรุนแรงจะทำให้ถึงตาย

การติดต่อ

โรคติดต่อชนิดนี้ เชื้อจะพบอยู่ในคนเท่านั้นโดยจะพบอยู่ในจมูกหรือลำคอของผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อ โดยไม่มีอาการ (carrier) ติดต่อกันได้ง่ายโดยการ ไอ จามรดกัน หรือพูดคุยกันในระยะใกล้ชิด เชื้อจะเข้าสู่ผู้สัมผัสผ่านทางปากหรือทางหายใจ บางครั้งอาจติดต่อกันได้โดยใช้ภาชนะร่วมกัน เช่น แก้วน้ำ ช้อน หรือ การจูบอมของเล่นร่วมกันในเด็กเล็ก ส่วนใหญ่จะพบผู้ป่วยโรคคอตีบในชุมชนแออัด

ระยะฟักตัวของโรคอยู่ระหว่าง 2-5 วัน อาจจะนานกว่านี้ได้ เชื้อจะอยู่ในลำคอของผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษาได้ประมาณ 2 สัปดาห์ แต่บางครั้งอาจนานถึงหลายเดือนได้ ผู้ที่ได้รับการรักษาเต็มที่เชื้อจะหมดไปภายใน 1 สัปดาห์

อาการและอาการแสดง

หลังระยะฟักตัวจะเริ่มมีอาการไข้ต่ำๆ มีอาการคล้ายหวัดในระยะแรก ไอเสียงก้อง เจ็บคอ เบื่ออาหาร ในเด็กโตอาจจะบ่นเจ็บคอคลายกับคออักเสบ บางรายอาจจะพบต่อมน้ำเหลืองที่คอโตด้วย เมื่อตรวจดูในคอพบแผ่นเยื่อสีขาวปนเทาติดแน่นอยู่บริเวณทอนซิล และบริเวณลิ้นไก่ แผ่นเยื่อนี้เกิดจากพิษที่จะ ติดแน่นกับเยื่อในลำคอ

ตำแหน่งที่จะพบมีการอักเสบและมีแผ่นเยื่อได้ คือ

- ในจมูก ทำให้น้ำมูกปนเลือดเรื้อรัง มีกลิ่นเหม็น
- ในลำคอและที่ทอนซิล ซึ่งแผ่นเยื่ออาจจะเลเยลงไปในหลอดคอ จะทำให้ทางเดินหายใจตีบตัน

หายใจลำบาก ถึงตายได้

- ตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ที่ผิวหนัง เยื่อบุตา ในช่องหู

โรคแทรกซ้อน

- 1) ทางเดินหายใจตีบตัน
- 2) กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ
- 3) ปลายประสาทอักเสบ ทำให้มีอัมพาตของกล้ามเนื้อ

การป้องกัน

1) ผู้ที่มีอาการของโรคจะมีเชื้ออยู่ในจมูก ลำคอ เป็นระยะเวลา 2-3 สัปดาห์ ดังนั้น จึงต้องแยกผู้ป่วยจากผู้อื่นอย่างน้อย 3 สัปดาห์ หลังเริ่มมีอาการ หรือตรวจเพาะเชื้อไม่พบเชื้อแล้ว 2 ครั้ง ผู้ป่วยที่หายจากโรคคอตีบแล้ว อาจไม่มีภูมิคุ้มกันโรคเกิดขึ้นเต็มที่ จึงอาจเป็นโรคคอตีบซ้ำอีกได้ ดังนั้นจึงต้องให้วัคซีนป้องกันโรค (DTP หรือ dT) แก่ผู้ป่วยที่หายแล้วทุกคน

2) ผู้ใกล้ชิดผู้ป่วย เนื่องจากโรคคอตีบติดต่อกันได้ง่าย ดังนั้นผู้สัมผัสโรคที่ไม่มีภูมิคุ้มกันโรคจะติดเชื้อได้ง่าย จึงควรได้รับการติดตามดูอาการอย่างใกล้ชิด โดยทำการเพาะเชื้อจากลำคอ และติดตามดูอาการ 7 วัน ในผู้ที่สัมผัสโรคอย่างใกล้ชิดที่ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคมามาก่อน หรือได้ไม่ครบ ควรให้ยาปฏิชีวนะ benzathine penicillin 1.2 ล้านหน่วย ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือให้กินยา erythromycin 50 มก./กก./วัน เป็นเวลา 7 วัน พร้อมทั้งเริ่มให้วัคซีน เมื่อติดตามดูพบว่ามีอาการ และ/หรือตรวจพบเชื้อ ให้ยาปฏิชีวนะดังกล่าว พร้อมกับให้ diphtheria antitoxin เช่นเดียวกับผู้ป่วย

3) ในเด็กทั่วไป การป้องกันนับว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด โดยการให้วัคซีนป้องกันคอตีบ 5 ครั้ง เมื่ออายุ 2, 4, 6 และ 18 เดือน และกระตุ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่ออายุ 4 ปี

การรายงาน

เมื่อพบผู้ป่วยสงสัยดังกล่าวในหน่วยทหารให้รายงาน ผบ.หน่วย ทราบโดยด่วน แล้วรายงานมายัง ทีมเฝ้าระวังโรคติดต่อ รพ.ค่ายภาณุรังษี (โทรศัพท์ 53059) หรือ จนท.เวชกรรม รพ.ค่ายฯ

ร.อ.หญิงรัชดาวัลย์ รังสฤษฏโยธิน 089 – 3784747

จ.ส.อ.นเรศ พานทอง 089- 0654236

คำแนะนำสำหรับกำลังพลและครอบครัว***

พึงระวัง: รู้ถึงอันตรายจากโรคโควิด-19 งดพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ ไม่ใช้แก้วน้ำเดียวกันฟรีตามสาธารณะ พาบุตรหลานไปรับวัคซีนตามเกณฑ์ที่กำหนด การรับประทานอาหารร่วมกับบุคคลอื่นโดยไม่ใช้ช้อนกลาง ถือว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่พึงต้องระวัง

เสี่ยงคลุกคลี : ควรหลีกเลี่ยงการคลุกคลีกับผู้ป่วยที่มีอาการไข้ ไอ และมีฝ้าขาวในลำคอ หรือผู้ป่วย ผู้ป่วยที่เป็นโรคโควิดต้องแยกตัวอย่างน้อย 3 สัปดาห์ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ

รีบพบแพทย์ : ในผู้ที่มีอาการ ของโรคโควิด-19 ได้แก่ ไข้ ไอ เจ็บคอ กลืนลำบาก ให้สงสัยว่าอาจติดเชื้อโรคโควิด-19 ให้เข้ารับการรักษาจากแพทย์ทันที ปฏิบัติตามคำแนะนำในการรักษาอย่างเคร่งครัด ต้องรับประทานยาตรงเวลาต่อเนื่อง

“ พึงระวัง เลี่ยงคลุกคลี รีบพบแพทย์ ”

ด้วยความปรารถนาดีจากโรงพยาบาลค่ายภาณุรังษี